

VERSLAGEN VAN DE MAANDELIJKSE BIJEENKOMSTEN

Te Maastricht 1 mei 1980

Om de aandacht eens nadrukkelijk op de waarde van de drinkpoelen voor verschillende waterorganismen te vestigen was voor deze avond het leslokaal van het museum ingericht als een praktikum met binoculaires, microscoop en diverse benodigde attributen om deze organismen, groot of klein eens te bekijken. Gestart werd met het vangen van stekelbaarsjes uit de ene museumvijver (met behulp van een pier aan een touwtje) en een groot aantal andere diersoorten uit de andere museumvijver. In het praktikumlokaal waren nog twee emmers met water uit twee verschillende drinkpoelen aanwezig, uit een schone en uit een minder schone. Dit leverde zo'n grote variatie aan organismen op dat je niet uitgekeken raakte. Verschillende soorten wantsen, haftenlarven, waterpissebedden, bloedzuigers, platwormen, muggelarven, wormen, watervlooien, eenoogkreeftjes, libellelarven, slakken, mosselkreeftjes, diverse raderdiertjes en een hydra hebben de aanwezige natuurliefhebbers een genoeglijke en leerzame avond bezorgd. Vooral het ongedwongen rustig samen bezig zijn maakte het mogelijk dat verschillende mensen zo intens geboeid raakten dat de koffie vergeten werd.

Tot slot werd er nog gediskussieerd over de wijze van verspreiden van de diverse organismen over de verschillende poelen. Daarbij kwam vooral de merkwaardige leefwijze van bijvoorbeeld het bootsmannetje en de bloedzuigers aan bod.

Enkele leden hadden nog enkele vogelwaarnemingen te melden:

22-4 te Rekem was de koekoek er al, 27-4 de bonte vliegenvanger in Eysden en

29-4 gierzwaluwen in Bunde.

Algemene jaarlijkse Genootschapsexcursie

Omdat tijdens de algemene ledenvergadering in 1979 besloten is om deze vanaf 1980 in de herfst te

laten plaatsvinden, maar aangezien tevens de wens geuit werd om de jaarlijkse algemene excursie wel te laten doorgaan, heeft het bestuur besloten deze op een zondag in juni te laten plaatsvinden.

Daarom wordt op 15 juni een bezoek gebracht aan de Hamert waar het programma uit twee mogelijkheden bestaat, die eventueel ook gecombineerd kunnen worden.

1. Onze voorzitter zal een excursie over de Hamert leiden. Deze start bij zijn huis aan de Twistedenerweg, om 14.00 uur.
2. De heer P.J. Felder zal aan de hand van vondsten van stenen in en rond een groeve bij de Hamert aan dezelfde Twistedenerweg iets vertellen over de geologie van deze streek. De deelnemers gaan daarna zelfstandig op zoek naar stenen en kunnen dan hulp krijgen bij het leren determineren van hun vondsten.

Om deze dag tot een gezellige genootschapsdag te maken heeft het bestuur besloten om een bus te huren die vertrekt uit Maastricht en dan via Heerlen, Sittard, Roermond en Venlo naar de Hamert zal rijden en bij elk station die leden die dat willen op zal halen. Wel is het noodzakelijk dat die leden die hiervan gebruik willen maken zich vóór 12 juni aanmelden:

overdag tot 17.00 uur bij de administrateur, dhr. Koomen, tel. 043-13671.

's avonds bij de secretaris, dhr. Gilissen, tel. 04461-1179.

Kosten: f 5,- per persoon. Meerdere gezinsleden f 2,50 per persoon, te betalen in de bus.

Vertrektijden:

station Maastricht:	11.30 uur
station Heerlen:	12.00 uur
station Sittard:	12.20 uur
station Roermond:	12.50 uur
station Venlo:	13.15 uur

aankomst Hamert: tegen 14.00 uur

vertrek Hamert: ongeveer om 17.00 uur, via dezelfde route terug.

Busbedrijf: De Stad Maastricht.

Tot ziens.

Te Heerlen 14 april 1980

Op het programma stond de verkiezing van een nieuw bestuur. Door het zittende bestuur waren de volgende kandidaten voorgedragen:

Mevr. Adams - Kaasstra

Hr. W. Bult

Hr. C. van Geel, voorzitter

Hr. P. Spreuwenberg.

De heer Bouwhuis, die als penningmeester in het aftredende bestuur zitting had, stelde zich om persoonlijke redenen niet meer herkiesbaar.

De voorzitter bedankte de heer Bouwhuis voor de wijze waarop deze zich steeds voor de kring heeft ingezet.

Door de vergadering werd de heer G. van Beek candidaat gesteld. Deze nam de candidatuur aan.

Tijdens de daarop volgende verkiezing werden alle kandidaten met algemene stemmen gekozen.

Daarna las de voorzitter een brief voor van de heer S. Dijkstra. Hierin maakte deze melding van de waarneming van een Pestvogel op 25 maart 1980 in de tuin van het Geologisch Bureau in Heerlen en van een Maretak (*Viscum album*) op een Linde (*Tilia spec.*) nabij Kunrade. Volgens de Wever (Jaarboek 1917) komt de Maretak in Zuid-Limburg zelden voor op Linde. De aanwezigen werden verzocht waarnemingen van deze plant te melden aan de secretaris, die voor doorzending naar de Plantenstudiegroep zal zorgen.

Tot slot vroeg de heer Dijkstra aandacht voor het volgende: na regenbuien komen vaak regenwormen aan de oppervlakte, die dan ook o.a. over tegelpaden, trottoirs, etc. kruipen, maar niet door Merels worden gegeten.

Wat kan hiervan de oorzaak zijn? Hierop volgde een levendige discussie, waarbij onder meer werd opgemerkt, dat het meestal wat kleinere, vaal gekleurde

exemplaren betrof, zonder slijm laag en veelal in een slechte conditie. Een antwoord op deze vraag werd niet gevonden. Afgesproken werd, dat de leden hier nog eens speciaal op zullen letten en eventuele ervaringen op een latere bijeenkomst zullen mededelen. De voorzitter had enkele planten uit zijn tuin meegebracht, waaronder bladeren en bloemen van Mansoor (*Asarum europeum*), behorend tot de Pijpbloemfamilie. De kortgesteelde bloemen zijn van buiten bruin en van binnen donker purper. Ze ruiken naar kampfer. De plant werd vroeger in de artsenij gebruikt als braakmiddel.

Mevr. Linsen deelde mede, dat ze had gezien hoe een Grote bonte specht tegen de televisiemast van haar huis trommelde. Ook andere leden bleken op vreemde voorwerpen roffelende spechten wel eens te hebben waargenomen; zo meldde de heer Simons het roffelen tegen een stalen bovenleidingmast van de N.S. en de heer van Geel het roffelen tegen een op een houten hutje bevestigde ijzeren plaat. In beide gevallen betrof het een Grote bonte specht.

De heer 't Hart vroeg zich af, hoe salamanders in een midden in een grote akker gelegen poeltje terecht zouden zijn gekomen. De voorzitter verduidelijkte, dat salamanders zoals de Kleine watersalamander (*Triturus vulgaris*), de soort die hier waarschijnlijk is waargenomen, acht tot negen maanden van het jaar op het land vertoeft en alleen in de voortplantingstijd het water opzoekt. De plaats van de waarneming is dus niet zo onwaarschijnlijk als op het eerste gezicht lijkt.

Na de pauze vertelt de heer van Geel iets over een interessant aspect van de orchideeën, nl. de symbiose tussen orchidee en schimmel.

Een merkwaardigheid van het overgrote deel van de tot deze familie behorende planten is het feit, dat ze zaden produceren die erg klein zijn en geen voedsel bevatten. De kiem is daarom voor de groei aangewezen op een symbiose met schimmels, die de wortels door de wortelharen binnendringen en de cellen onder de wortelhuid vullen. De wortelcellen verdedigen zich met een bepaalde afweerstof, orchinol ge-

naamd, tegen een te ver opdringen van de schimmel. De schimmel, die via zijn hyphen voedingsstoffen, afkomstig van de afbraak van organisch materiaal, heeft aangevoerd, wordt gedeeltelijk verteerd en dient als voedsel voor de orchidee. Er stelt zich dus een evenwicht in, dat ten voordele van beide is.

Het zaad van de orchidee kan alleen maar ontkiemen als de juiste schimmel aanwezig is. Schimmels, waarvan bekend is dat ze met orchideeën in symbiose leven, behoren tot het geslacht *Rhizoctonia*. Van de meeste van deze schimmels zijn de vruchtlichamen niet bekend, vaak is zelfs niet bekend welke soort het betreft. Per soort orchidee kunnen één of meer schimmelsoorten als voedselbron dienen. De schimmels groeien optimaal op de grensvlakken tussen humeuze en minerale lagen in poreuze bodems. Wanneer de orchidee groene bladeren boven de grond heeft gevormd, worden met behulp van de fotosynthese voedingsstoffen gemaakt en neemt de afhankelijkheid van de schimmel geleidelijk af. Sommige orchideeënsoorten stoten de schimmel uiteindelijk helemaal af. Orchideeën, die geen bladgroen vormen, zoals de Vogelnestorchis (*Neottia nidus-avis*), blijven hun hele leven voor hun voedsel aangewezen op een schimmel.

Neemt de activiteit van de schimmel af, dan zullen de ermee verbonden orchideeën alleen vegetatief verder leven en na verloop van tijd afsterven.

Herstelt de schimmel zich tijdig, dan heeft dit eveneens een snel herstel van de orchidee tot gevolg.

Van al die duizenden soorten orchideeën zijn er slechts drie bekend, die geen schimmel nodig hebben om te ontkiemen.

Summary

At monthly meeting observations were reported by members. Mr. van Geel gave an address about orchids, going into some detail about symbiosis between orchids and fungi.

UIT DE FLORA VAN LIMBURG

Waarnemingenrubriek van de Plantenstudiegroep van het Natuurhistorisch Genootschap onder redactie van D. Th. de Graaf, Natuurhistorisch Genootschap, Bosquetplein 6, Maastricht, tel.: 13671.

Anemone ranunculoides L. Gele anemoon. ± 40 exx. in bossen bij Elsloo hok 60-51. mevr. Coolsma, 12-4-'80; meer dan 500 exx. in hok 60-51-31. P. Vandewall, 13-4-'80; 75 exx. in bloei langs zuidoever Geul, mogelijk meer niet-bloeiende exx. aanwezig in hok 62-21-15*. V.W.G.-I.V.N. Meerssen, 16-4-'80; Bunder bossen in hok 61-18*. C.A.J. Kreutz, mei '79; Naast Berg-hofweide in hok 62-22* C.A.J. Kreutz, mei '79.

Aristolochia clematis L. Pijpbloem. Verscheidene bloeiende exx. te Meerlo in hok 52-25-34*. J. Cuppen / P. v.d. Munckhof, 15-5-'76.

Asplenium trichomanes L. Steenbreekvaren. enkele exx. op muur kasteel Kaldenbroek in hok 52-46-23. P. v.d. Munckhof / Th. Hesens, 8-6-'75; idem op enkele andere muren bij kasteel in hok 52-46-23. P. v.d. Munckhof, 12-11-'75; enkele exx. op ruïne watermolen in Arcen in hok 52-37-31. P. v.d. Munckhof / J. Cuppen, 5-2-'77; enkele exx. op muur St. Martinuskerk te Weert in hok 57-38-33*. P. v.d. Munckhof, 20-9-'76.

Antirrhinum orontium L. Akkerleeuwbeek. enkele bloeiende exx. in verlaten akker te Galgenberg in hok 52-26-32*. P. v.d. Munckhof / J. Cuppen / H. Cuppen, 26-7-'75; 1 bloeiend ex. in wegherm bij brug over de Maas te Well in hok 52-15-55*. P. v.d. Munckhof / J. Cuppen, 14-8-'76; enkele bloeiende exx. in bietenakker te Well in hok 52-15-45*. P. v.d. Munckhof / H. Cuppen / Th. Hesens, 27-7-1975; 1 bloeiend ex. in reservaat Castenrayse Vennen in hok 52-35-31*. P. v.d. Munckhof, 17-8-'73.

Centaurea scabiosa L. Grote centaurie. Kunrader berg in hok 62-23. C.A.J. Kreutz, juli '79.

Dipsacus pilosus L. Kleine kaardebol. 1 ex. bij kasteel Vaeshartelt in hok 61-18-44*. I.V.N.-V.W.G. Meerssen, 27-4-'79; minimaal 7 exx. in de Hondsbemde langs de noordoever van de Geul in hok 62-11-53*. I.V.N.-V.W.G. Meerssen, 10-4-'79; bos te Caestert, 5 exx. van 1978 met zaad in hok 61-38-22. Studiegroep Onderaardse Kalkgroeven, januari '79.; 5 exx. met zaad langs voetpad langs de Geul in hok 62-22-24. I.V.N.-V.W.G. Meerssen, 26-4-'79; 5 exx. met zaad bij oude mergelgroeve te Schaelsberg in hok 62-22-13. I.V.N.-V.W.G. Meerssen, 26-4-'79. Zie ook De Graaf & Van der Coelen, 1980: Kleine kaarde-